

اثربخشی فعالیت‌های فوق برنامه دانشگاه شهید بهشتی^۱

Investigating the Effectiveness of Extracurricular activities in Shahid Beheshti University

دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۱۲/۱۹؛ دریافت نسخه نهایی: ۱۳۹۲/۳/۱؛ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۳/۵

M. Arefi., (Ph.D), M. Ghahramani., (Ph.D), M. Abolghasemi., (Ph.D), A. Khorsandi Yamchi., (M.A)

محبوبه عارفی^۲، محمد قهرمانی^۳، محمود ابوالقاسمی^۴ و اکبر خرسندی یامچی^۵

Abstract: The purpose of this research was the investigation of Effectiveness of Extracurricular activities in Shahid Beheshti University by using a systemic approach. It has attempted to identify the main input, procedural, and output elements of the extracurricular activities and to offer some suggestions for improvement of those activities. The method of this research was descriptive. To collect data, researcher-made questionnaires were used. Research population had consisted of 375 inactive students and 84 active students in extracurricular activities that were selected through stratified – proportional sampling by using Morgan formula. For analyzing the data of research descriptive and inferential statistical methods (variate T-test, bivariate T-test and ANOVA, scheffe testing) were used. The viewpoints of active students had indicated the Extracurricular activities were Effective, but the inactive students considered extracurricular activities ineffective.

چکیده: هدف این مطالعه بررسی اثربخشی فعالیت‌های فوق‌برنامه دانشگاه شهید بهشتی از دیدگاه دانشجویان بود که کوشش شده است با رویکردی سیستمی وضعیت مؤلفه‌های دروندادی، فرایندی و برون‌دادی فعالیت‌های فوق‌برنامه مشخص و پیشنهادهایی جهت بهبود و ارتقاء مطلوبیت فعالیت‌ها ارائه گردد. روش تحقیق این پژوهش، توصیفی از نوع پیمایشی، از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی و جامعه آماری مورد مطالعه دانشجویان فعال و غیرفعال در فعالیت‌های فوق‌برنامه بوده‌اند که از بین دانشجویان فعال ۸۴ نفر و دانشجویان غیرفعال ۳۷۵ نفر با استفاده از جدول مورگان و به روش تصادفی نسبی به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات و داده‌های لازم از پرسشنامه محقق‌ساخته و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون t تک نمونه، آزمون t برای گروه‌های مستقل، تحلیل واریانس یک‌راهه و آزمون شفه) استفاده شد. به طور کلی یافته‌های پژوهش نشان داد فعالیت‌های فوق‌برنامه از دیدگاه دانشجویان فعال، اثربخش ولی از دیدگاه دانشجویان غیرفعال، اثربخش نبوده است.

Key Words Effectiveness, Extracurricular activities, Shahid Beheshti University.

کلید واژه‌ها: اثربخشی، فعالیت‌های فوق‌برنامه، دانشگاه

شهید بهشتی

* این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی مصوب دانشگاه شهید بهشتی است که با همین عنوان توسط نویسنده مقاله اجرا شده است.

M-arefi@sbu.ac.ir

۱. دانشیار دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲. دانشیار دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۳. استادیار دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۴. دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

khorsandi1983@gmail.com

مقدمه

فعالیت‌های فوق برنامه یکی از مفاهیمی است که مدت‌هاست مورد توجه قرار گرفته است. در واقع فعالیت‌های فوق برنامه برنامه‌هایی است که نظام‌های آموزشی به‌عنوان مکمل برنامه‌های خرد توسعه و وظایف و نقش خود در تربیت فراگیران تدوین و اجرا می‌نمایند. در بیشتر دانش‌نامه‌های مرتبط با تعلیم و تربیت این موضوع با عناوین متعدد دیگری هم‌چون فعالیت‌های خارج از آموزشگاه، فعالیت‌های مکمل، آموزش برای گذراندن اوقات فراغت و آموزش در فضای باز مورد توجه قرار گرفته است (حسنی، ۱۳۸۴).

از اواخر قرن بیستم اندک اندک با توسعه در نظریه‌های برنامه درسی و توجه به یادگیری به جای آموزش، توجه به صلاحیت‌ها به‌جای موضوعات درسی، نشانه‌هایی از تغییر در مفهوم برنامه درسی و نقش دانشگاه و همچنین انبساط معنای برنامه درسی بروز کرده است. براساس دیدگاه‌های جدید، تمامی تجربیات فراگیران در دانشگاه از کلاس و خارج از کلاس و حتی خارج از دانشگاه با مدیریت دانشگاه تحت عنوان برنامه درسی قرار می‌گیرد و لذا اطلاق فوق برنامه بر این بخش از برنامه موسسات آموزشی، جایگاه خود را در معرض سوال قرار داده است.

دانشگاه‌ها به‌عنوان مراکز توسعه منابع انسانی در هر جامعه‌ای مطرح هستند و فعالیت‌های فوق برنامه دانشگاه‌ها، گوشه‌ای از این رسالت را به‌عهده دارند، از این رو می‌بایست با یک مکانیزم نظارتی و رو به رشد کنترل شوند (طالب‌پور و کشتی‌دار، ۱۳۸۸). اصطلاح فعالیت‌های فوق برنامه به هر فعالیتی که بیرون از برنامه‌های آموزشی منظم و باقاعده دانشگاه رخ می‌دهد، اشاره می‌کند و این فعالیت‌ها داوطلبانه هستند و دانشجویان درجه و نمره‌ای را به سبب مشارکت در آنها کسب نمی‌کنند (هولوی، ۲۰۰۰)، این فعالیت‌ها گر چه در خارج از ساعت کلاسی است اما در موقعیت دانشگاهی ارائه می‌شوند.

فعالیت‌های فوق برنامه با اهداف متعدد توسعه اجتماعی، فیزیکی، و شناختی فراگیران مورد استفاده قرار می‌گیرد (فوجیتا، ۲۰۰۶). بر این اساس فردیکز و همکاران^۱ (۲۰۰۲) بر اهمیت فعالیت‌های فوق برنامه در رابطه با اهداف و تجارب حاصل شده از این برنامه‌ها و تاثیر این تجارب در سایر حوزه‌های زندگی دانشجویان تأکید کرده‌اند (استوارت، ۲۰۰۸). مطالعات جامعه‌شناسی نشان می‌دهد که مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه ممکن است، به‌طور مثبت پیشرفت آموزشی، حرفه و درآمد را تحت تاثیر قرار دهد (اکسلز و باربر، ۱۹۹۹). مدیران دانشگاه‌ها نیز عمدتاً از ضرورت آن آگاه هستند و از تلاش‌ها و پژوهش‌هایی که بتوانند این مهم را بهبود بخشند، حمایت می‌نمایند (گودارد و همکاران، ۲۰۰۰). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که فعالیت-

1. Fredricks, Alfred-Liro, Hrudu, Eccles, Patric & Ryan

های فوق‌برنامه در دانشگاه‌ها فرصت‌های اساسی و مورد نیاز فراگیران را جهت رشد همه‌جانبه فراهم می‌سازند (ان‌آی‌اواس‌تی، ۲۰۰۵). با این حال، تمرکز دانشگاه‌ها باید به‌طور مداوم در پی بررسی این سوال باشند که آیا آن‌ها به‌خوبی ابعاد همه‌جانبه کل دانشجویان را توسعه می‌دهند (هال، ۲۰۰۱). البته، مک کاول و همکاران^۱ (۱۹۹۶) تشریح می‌کنند که مزایای فعالیت‌های فوق-برنامه در گرو هزینه‌های مربوطه است که البته باید با توجه به استانداردهای دانشگاهی، اثربخشی فعالیت‌های فوق‌برنامه بر حسب هزینه‌های صرف شده نیز بررسی گردد (اسکریبر و چامبرز، ۲۰۰۲). روث (۲۰۰۳) بیان می‌کند، از دیدگاه هزینه-فایده، در بسیاری موارد تاثیر برنامه‌های فعالیت‌های فوق‌برنامه در مقابل بودجه کلی که دانشگاه برای آن صرف نموده است، معامله و معادله استثنائی و بی‌نظیری محسوب می‌گردد. اما متأسفانه موقعی که بودجه و اعتبار آموزشی کاهش می‌یابد فعالیت‌های فوق‌برنامه نخستین هدف و اولویت سیاست حذف به‌منظور کاهش هزینه‌ها است (اتکینز، ۲۰۰۴). چرا که عموماً فعالیت‌های فوق‌برنامه در مسیر پیشرفت دانشگاهی به‌عنوان فعالیت‌های فوق‌العاده یا ثانوی در نظر گرفته می‌شوند.

علاوه بر سیستم هزینه-فایده، برنامه‌های فعالیت‌های فوق‌برنامه می‌بایست دائماً به‌وسیله دانشگاه به‌خاطر تغییرات جامعه و علائق دانشجویان ارزیابی شوند (براون و اوانز، ۲۰۰۲). عدم توجه و جدی نگرفتن مسأله فعالیت‌های فوق‌برنامه، به ویژه در میان فراگیران، آنان را به سوی رفتارهای ناهنجار از جمله، اعتیاد، بی‌بندوباری و گرایش به رفتارهای مغایر با معیارهای اجتماعی و فرهنگی حاکم در جامعه می‌کشاند (سزایک و همکاران، ۲۰۰۴). آنچه در مورد آن اتفاق نظر وجود دارد این است که فعالیت‌های فوق‌برنامه با کیفیت بالا، کیفیت زندگی تحصیلی دانشجویان را ارتقا می‌دهد، بنابراین باید در جریان رشد و اجتماعی آنان جدی تلقی شود. مطالعات زیادی تأیید کرده‌اند که فعالیت‌های فوق‌برنامه از نظر اجتماعی، روان‌شناسی و حتی سیاسی-اقتصادی، تأثیرات مثبتی روی کیفیت زندگی دانشجویان اعم از زندگی تحصیلی و فردی داشته است. دانشگاه به‌عنوان یک نهاد مهم اجتماعی، هم‌پای خانواده، گروه همسالان و سازمان‌های دیگری که به‌شکلی متولی فرایند اجتماعی شدن در جامعه هستند، نقش مهمی در ایجاد نگرش مثبت به زندگی و یادگیری و انتقال مهارت‌های لازم به دانشجویان و ارائه آموزش‌های لازم به آن‌ها دارند. بنابراین، فعالیت‌های فوق‌برنامه باید منظم و سیستماتیک باشد، تا فرد احساس کند در حال کسب تجربه است، رشد پیدا می‌کند و به مهارت‌هایش اضافه می‌شود. زندگی امروز سرشار از نیازها، مسائل و مشکلات، معضلات و نابسامانی‌هاست. انسان و همراه آن جامعه‌ای موفق است که بتواند یک نظام تربیتی همه‌جانبه را برای فراگیران خود ترسیم نماید تا در هر سه بعد

1. McCaul, Donaldson, Coladarci & Davis

اثر بخشی فعالیت‌های فوق برنامه دانشگاه شهید بهشتی

یادگیری اعم از دانش، نگرش و توانش موثر واقع گردد تا یادگیرندگان هم دانش لازم چگونگی تعامل با محیط و همچنین مهارت کافی و نگرش‌های لازم را کسب نمایند. یکی از رسالت‌های مهم موسسات آموزشی در هر کشوری، تقویت نگرش انسانی به زندگی و ایجاد توانایی در افراد جامعه برای زندگی سالم و سازنده است. یکی از ویژگی‌های موسسات آموزشی مدرن، توجه ویژه به فعالیت‌هایی است که دانشجویان در بیرون از کلاس انجام می‌دهند. این قبیل فعالیت‌ها بدون شک در رشد دانشجویان موثر هستند. لذا دانشگاه‌ها باید در راستای این مهم برنامه‌ها و زمینه‌های اجرایی لازم را فراهم بیاورند.

از این‌رو، بی‌تردید بهبود کیفیت فعالیت‌های فوق‌برنامه دانشجویان نیازمند مدیریت فعالیت‌های فوق‌برنامه است. غنی‌سازی فعالیت‌های فوق‌برنامه، در راستای تقویت هویت دینی، ملی و فرهنگی و توسعه آگاهی‌های دانشجویان در عرصه‌های فرهنگی اجتماعی با توجه به مقتضیات سنی دانشجویان در گستره مدیریت فعالیت‌های فوق‌برنامه است. همچنین آگاهی از میزان کارایی، بهره‌وری و اثربخشی فعالیت‌های فوق‌برنامه دانشگاه‌ها، به برنامه‌های نظام‌دار و قاعده‌مند نظارت، کنترل، ارزشیابی و تحقیق نیازمند است. از این‌رو این پژوهش در پی بررسی میزان اثربخشی برنامه‌های فعالیت‌های فوق‌برنامه دانشگاه شهید بهشتی بوده است.

چارچوب نظری پژوهش

نگاهی به ساختار دانشگاه‌های بزرگ و معتبر در سطح جهان نشان می‌دهد که وجود تأسیسات و امکانات برای فعالیت‌های فوق‌برنامه، برنامه‌ریزی و ضمانت اجرایی آن، از اهمیت بالایی برخوردار است. اگر در دانشگاه‌ها به این امر توجه می‌شود باید علت را در فلسفه وجودی فعالیت‌های فوق‌برنامه جستجو نمود. فعالیت‌های فوق‌برنامه، مکمل برنامه‌های رسمی موسسات آموزشی محسوب می‌شوند. فعالیت‌های فوق‌برنامه در مقایسه با محیط دانشگاه، کار یا خانواده، بافت و محیط منحصر به فردی برای فراگیران محسوب می‌گردد، چرا که آنان به اختیار خودشان تصمیم می‌گیرند که در این فعالیت‌ها شرکت کنند یا نه، و بدین ترتیب به رشد خودراهبری آنان کمک می‌شود (لارسون، ۲۰۰۰).

در بین منابع مربوطه، در بیان مفاهیم یا تعاریف فعالیت‌های فوق‌برنامه محدودیت‌ها و اختلاف‌نظرهایی به چشم می‌خورد. برخی آن را با بینش فرض بدیهی بودن تعریف و جایگاه آن را مطرح می‌سازند و برخی این مفهوم را با توجه به اثرات مثبت آن مورد بررسی قرار می‌دهند و تعدادی نیز به مصادیق فعالیت‌ها از جمله ورزش کردن، شرکت در انجمن‌های دواطلبانه دانشجویی، و فعالیت در مجلات و روزنامه‌ها و سالنامه‌های دانشجویی و فعالیت‌هایی از این قبیل

اشاره می‌نمایند (بارنت، ۲۰۰۷؛ شانون، ۲۰۰۶). ولی به هر حال لازم است چارچوبی با شیوه‌های مختلف از جمله توجه به تعاریف و طبقه بندی‌های پیشینیان برای هر مفهوم از جمله فعالیت های فوق برنامه در نظر گرفته شود (آدامز، ۲۰۰۲). بازبینی مقدماتی از آنان نشان می‌دهد که بین تعاریف و مصادیق ارائه شده ناسازگاری وجود دارد و همین امر خود مانع سنجش و ارزیابی فعالیت‌های مربوطه می‌گردد. به طور مثال در برخی طبقه‌بندی‌ها، مطالعه کتاب بخشی از فعالیت‌های فوق برنامه است و در برخی دیگر آن را جزء این طبقه قرار نمی‌دهند (ماک‌گها و فیزپاتریک، ۲۰۱۰). جهت تعریف فعالیت‌های فوق برنامه کلج^۱ و همکاران (۲۰۱۰) از رویکرد مطالعه موردی استفاده می‌نمایند تا ادراکات کارکنان و دانشجویان را از فعالیت‌های فوق برنامه بررسی کنند. به هر حال، تکیه بر قضاوت در خصوص تعریف فعالیت‌های فوق برنامه، و حذف مرزها بین برنامه‌های آموزشی و فعالیت‌های فوق برنامه، مورد اختلاف است. بعضی از مطالعات به توصیف فعالیت‌های فوق برنامه صرفاً از حیث مشارکت در فعالیت‌های خارج از دانشگاه و فعالیت‌های محلی می‌پردازند (ماک‌گها و فیزپاتریک، ۲۰۱۰). انواع فعالیت‌های مختلف از دیدگاه‌های نویسندگان مختلف در جدول ذیل طبقه‌بندی شده است.

جدول ۱. طبقه‌بندی فعالیت‌های فوق برنامه

نویسنده	فعالیت‌ها
اهدیت و همکاران (۱۹۹۴)	مشارکت در فعالیت‌های سرگرمی، شرکت در ورزش‌ها، موقعیت‌های دوست‌یابی و مشارکت در رویدادهای خاص
بارنت (۲۰۰۷)	شرکت در موقعیت‌های هنری و تفریحی مانند رقص و معرکه‌گیری و امثالهم
براون و کامپیون (۱۹۹۴)	مشارکت در انجمن‌های حرفه‌ای، ورزش‌ها و انجمن‌های دانشگاهی، فعالیت‌های سرگرمی، فعالیت‌های همگانی، اتحادیه‌های اجتماعی
کامپیون (۱۹۷۸)	عضویت در انجمن‌ها یا کمیته‌های دانشگاهی یا سایر سازمان‌ها علاوه بر اتحادیه‌ها و انجمن‌های خیریه
چیا (۲۰۰۵)	همکاری در انتصابات مدیریت و رهبری و تشکیل انجمن‌ها یا گروه دانشجویان
کلوت فلتر (۲۰۰۱)	همکاری در انتشارات و فعالیت‌های داوطلبانه اجتماعی
کول و همکاران (۲۰۰۷)	مشارکت در تشکیل انجمن‌های حرفه‌ای، تشکیل انجمن‌های دانشگاهی، تشکیل اتحادیه‌ها و انجمن‌های خیریه برای فعالیت‌های همگانی
کینیکی و لوک ود (۱۹۸۵)	مشارکت در اتحادیه‌های اجتماعی یا انجمن‌های خیریه، تجربه داوطلبانه مشارکت در ورزش‌های دانشگاهی، عضویت در تشکل‌ها
ماهونی و همکاران (۲۰۰۳)	مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه پشتیبان سازمان آموزشی
رایموند و همکاران (۲۰۰۶)	همکاری در انجمن‌ها و تشکل‌ها علاوه بر مسئولیت‌های سازمانی
روبین و همکاران (۲۰۰۲)	مشارکت در انجمن‌ها، تشکل‌ها، اتحادیه‌ها، انجمن‌های خیریه، یا گروه‌های ورزشی

1. Clegg

یکی از محدودیت‌های ادبیات فعالیت‌های فوق برنامه کمبود پژوهش‌هایی است که ارتباط بین مشارکت فعالیت‌های فوق برنامه و توسعه مثبت فراگیران را به‌طور تشریحی بررسی کرده باشند (اکسلز و همکاران، ۲۰۰۳؛ براون، ۱۹۸۸؛ هولند و آندر، ۱۹۸۷). با این وجود، بیشتر پژوهش‌های فعالیت‌های فوق برنامه، مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه را در بین فراگیران مقایسه کرده‌اند و حدودی از مزایای بهبود بخشی و توسعه‌ای را پیدا نمودند (فلدمن و ماتزاسکو، ۲۰۰۵؛ اکسلز و تمپلتون، ۲۰۰۲). بطوری‌که بعضی از تحقیقات نشان دادند مشارکت در یک نوع فعالیت فوق برنامه دارای مزایا و پیامدهای مثبتی است و مشارکت در چندین فعالیت فوق برنامه به‌طور همزمان از مزایای مثبت بیشتری برخوردار است (فلدمن و ماتزاسکو، ۲۰۰۷؛ بارتکو و اکسلز، ۲۰۰۲). در واقع پژوهش‌ها نشان داده‌اند که مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه ساختارمند با مزایای رشد و تعالی مثبت آنان مرتبط است. به عبارتی، مشارکت فراگیران در فعالیت‌های فوق برنامه دامنه‌ای از پیامدهای مثبت به دنبال دارد (فلدمن و ماتزاسکو، ۲۰۰۵). از جمله: فراگیرانی که در فعالیت‌های فوق برنامه مشارکت می‌کنند اعتماد به نفس و احساس مثبت‌تری از خود نشان می‌دهند (گادبویس و بوکر، ۲۰۰۷؛ فریدرکز و اکسلز، ۲۰۰۶؛ اکسلز و باربر، ۱۹۹۹؛ هارتر، ۱۹۹۹)، حضور بیشتر در دانشگاه و احساس تعلق به آن، کسب پیشرفت‌های دانشگاهی، توجه به آرمان‌های دانشگاهی، رضایت از دانشگاه، کاهش مصرف الکل و داروهای مخدر، کاهش افت و انصراف از تحصیل (فریدریکز و اکسلز، ۲۰۰۸؛ دوتنر و همکاران، ۲۰۰۷؛ دارلینگ و همکاران، ۲۰۰۵؛ اکسلز و همکاران، ۲۰۰۳، ۱۹۹۹؛ ویدون، ۲۰۰۲؛ گیلمن، ۲۰۰۱؛ کوپر و همکاران، ۱۹۹۹؛ هولند و آندر، ۱۹۸۷)، افزایش احساس هویت در فراگیران (باربر و همکاران، ۲۰۰۵؛ اکسلز و همکاران، ۲۰۰۳؛ لارسون، ۲۰۰۰)، بهبود یادگیری و ماندگاری و پایداری^۱ در دانشجویان (پاسکارلا و ترزینی، ۲۰۰۵؛ تینتو، ۱۹۹۳؛ آستین، ۱۹۸۵)، کاهش افت تحصیلی (ماکنیل، ۱۹۹۹)، افزایش پیشرفت و موفقیت فراگیران (اتو و آلوین، ۱۹۷۷)، توسعه مهارت‌های اجتماعی، هیجانی و مدنی در طول دوره دانشجویی (ماهونی و همکاران، ۲۰۰۵)، توسعه مثبت و تسهیل عضویت در گروه‌های همگن مطابق هنجارهای اجتماعی (ماهونوی و همکاران، ۲۰۰۵؛ باربر و همکاران، ۲۰۰۵)، دوستان علمی و دانشگاهی بیشتر (کوانه و رنکین، ۲۰۰۶؛ اکسلز و باربر، ۱۹۹۹)، افزایش انگیزش، حضور و پیشرفت دانشگاهی (فوجیتا، ۲۰۰۶)، کسب نمرات بهتر و بالاتر و کاهش بی‌انضباطی در دانشگاه (مارش، ۱۹۹۲ الف)، کسب امتیازهای بالا از آزمون‌های استاندارد (گربر، ۱۹۹۶)، پیشرفت و موفقیت آموزشی بالاتر (هانکس و اکلند، ۱۹۷۶)، حضور منظم‌تر در محل تحصیل و کاهش ترک تحصیل از دانشگاه (ماهونی و کایرنس،

1. persistence

(۱۹۹۷)، خودپنداره مثبت و بالاتر (مارش، ۱۹۹۲ ب)، عدم استفاده یا کاهش مصرف مواد الکلی و دخانیات (کولی و همکاران، ۱۹۹۵)، کاهش ارتکاب اعمال خلاف و بزهکاری (لاندرز و لاندرز، ۱۹۷۸)، ارتباط بیشتر با دانشگاه، افزایش عملکرد دانشگاهی، کاهش رفتارهای آسیب‌زا، افزایش عزت‌نفس (فلدمن و ماتجاسکو، ۲۰۰۵؛ هانسن و همکاران، ۲۰۰۳؛ اکسلز و باربر، ۱۹۹۹).

به‌خاطر این پیامدها و نیازها است که دانشجویان در فعالیتهای فوق‌برنامه مشارکت می‌کنند، از این‌رو، باید تلاش‌ها و تصمیم‌هایی را اتخاذ نماید تا بررسی نمایند که چه برنامه‌هایی برای دانشجویان قابل استفاده و در دسترس است و به توانایی آن‌ها جهت حصول به دانشجویانی مقید و غیرآسیب‌زا در جامعه کمک می‌کند (براون و اوانز، ۲۰۰۲). مارش^۱ (۱۹۹۲)، دریافت که تحقق آرمان‌های آموزش عالی و آرمان‌های حرفه‌ای فراگیران به مشارکت فراگیران در فعالیتهای فوق‌برنامه، هم در طول دوره دانشگاهی و هم در دو سال بعد از اتمام دوره تحصیلی وابسته است. اخیراً این ارتباط و همبستگی مثبت بین مشارکت در فعالیتهای فوق‌برنامه و پیامدهای آموزشی درک شده است که در بین همه فراگیران پایدار است، و فراگیران را برای هشت سال بعد از دوره دانشگاهی آماده می‌کنند (گراندر و همکاران، ۲۰۰۸). در ارتباط با مزایای فعالیتهای فوق‌برنامه، ریوس (۲۰۰۸) تصور بعضی از افراد را در خصوص این که مشارکت در فعالیتهای فوق‌برنامه مزیت‌های دانشگاهی به دنبال ندارد، بیان نمود که جهت بهبود عملکرد دانشگاهی و علمی دانشجویان می‌توان این فعالیتهای را تدوین و اجرا نمود.

علاوه بر پیامدهای مثبت فعالیتهای فوق‌برنامه، مطالعاتی وجود دارد که اثرات منفی فعالیتهای فوق‌برنامه را برجسته نموده‌اند. بعضی از پژوهش‌ها بیان می‌کنند مشارکت در فعالیتهای فوق‌برنامه از جمله فعالیتهای ورزشی، فعالیت در انجمن‌ها می‌تواند انگیزش علمی و دانشگاهی دانشجویان را هم ارتقا و هم کاهش دهد (وان‌اتن و همکاران، ۲۰۰۸). در واقع مشارکت در فعالیتهای فوق‌برنامه به‌نظر می‌رسد که فراگیر را در برابر بسیاری از رفتارهای منفی محافظت می‌کند، اما اثرات و پیامدهای مشارکت بستگی به عوامل متعددی هم‌چون ساختار، ماهیت، نوع فعالیت، پیشینه دانشجویان دارد، فعالیتهایی که به‌وسیله دانشگاه نظارت و کنترل نمی‌شوند، می‌تواند منجر به مشکلات رفتاری متعددی شود (فریدرکز، ۲۰۰۶). تحقیقات متعددی نشان داده‌اند که مشارکت در فعالیتهای اجتماعی هم‌چون مراسم مذهبی، ارائه خدمات عمومی و اجرای فعالیتهای هنری و مشارکت در ورزش‌های گروهی موجب کاهش مصرف الکل می‌شود (روس-کراسونر و همکاران، ۲۰۰۶؛ فریدرکز و اکسلز، ۲۰۰۶، ۲۰۰۵؛ اکسلز و باربر، ۱۹۹۹؛ شیلتنس، ۱۹۹۱). مطالعه پیامدهای مشارکت در فعالیتهای فوق‌برنامه بر فراگیران اعم از بین

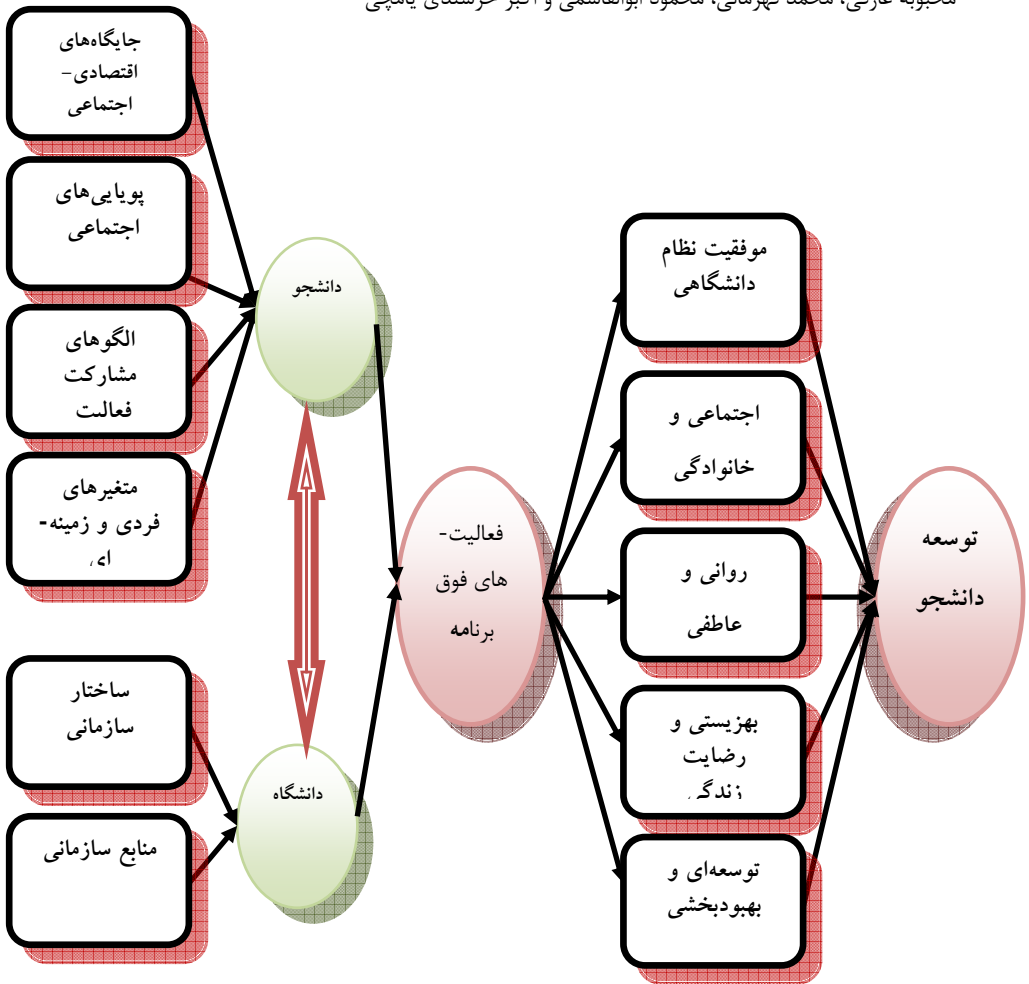
^۱. Marsh

اثر بخشی فعالیت‌های فوق برنامه دانشگاه شهید بهشتی

فردی، توسعه‌ای، علمی و دانشگاهی بسیار پیچیده و سخت است، چراکه به‌طور هم‌زمان می‌تواند در یک سیستم زیست‌شناختی فراگیران رخ دهند. از این‌رو، تأکید پژوهش‌های اخیر در خصوص فعالیت‌های فوق‌برنامه در جهت درک متغیرهای تعدیل‌گر است که کمیت و کیفیت فعالیت‌های فوق‌برنامه و پیامدهای آن‌را تحت تأثیر قرار می‌دهند (روس-کراسونر، ۲۰۰۹).

پژوهشگران معتقدند که متغیرهای جایگاه‌های اقتصادی-اجتماعی (اسمیت، ۲۰۰۸؛ لوئار و همکاران، ۲۰۰۶؛ دارلینگ، ۲۰۰۵)، پویایی‌های اجتماعی (سیمپکینس و همکاران، ۲۰۰۸؛ روتن و همکاران، ۲۰۰۷؛ آندرسون و همکاران، ۲۰۰۳؛ ماهنوی، ۲۰۰۰)، الگوهای مشارکت فعالیت (راندل و بوهنرت، ۲۰۰۹؛ استراچن و همکاران، ۲۰۰۹؛ لینور و همکاران، ۲۰۰۹؛ فریدریکز و همکاران، ۲۰۰۶ الف، ب؛ فلدمن و ماتجاسکو، ۲۰۰۶؛ ماهنوی و همکاران، ۲۰۰۳؛ زاف و همکاران، ۲۰۰۳)، متغیرهای فردی و زمینه‌ای (گوست و ماکری، ۲۰۰۹؛ روس-کراسونر، ۲۰۰۹؛ فلدمن و ماتجاسکو، ۲۰۰۵؛ گیلمن و کولناگوس، ۲۰۰۴؛ پدرسون و سیدمن، ۲۰۰۴؛ وایفیلد و اکسلز، ۲۰۰۰؛ ماک‌نیل، ۱۹۹۵).

عوامل مداخله‌گر بر میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق‌برنامه هستند که بر اجرای برنامه‌های فوق‌برنامه دانشگاه و مطلوبیت، و پیامدهای آن‌ها بر فراگیران تأثیرگذار هستند که در شکل ۱ روابط مربوطه نشان داده شده است:

شکل ۱. عوامل مداخله‌گر بر فعالیت‌های فوق برنامه و پیامدهای آن بر فراگیران

سوال‌های پژوهش

- دیدگاه دانشجویان نسبت به ملاک‌های دروندادی فعالیت‌های فوق برنامه چگونه است؟
- دیدگاه دانشجویان نسبت به ملاک‌های فرایندی فعالیت‌های فوق برنامه چگونه است؟
- دیدگاه دانشجویان نسبت به ملاک‌های بروندادی فعالیت‌های فوق برنامه چگونه است؟
- آیا بین دیدگاه دانشجویان عضو با دانشجویان غیرعضو در فعالیت‌های فوق برنامه تفاوت معناداری وجود دارد؟

- آیا بین دیدگاه دانشجویان نسبت به فعالیت‌های فوق برنامه با توجه به عوامل جمعیت-شناختی (جنسیت، سال ورودی، رشته تحصیلی، معدل) تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی بوده و برای اجرای آن از روش توصیفی-پیمایشی استفاده شده است. به منظور گردآوری داده‌ها از دو پرسشنامه محقق ساخته ۲۵ گویه‌ای براساس مقیاس پنج سطحی لیکرت برای دانشجویان فعال و برای دانشجویان غیرفعال استفاده شده است، روایی پرسشنامه‌ها از طریق نظرات متخصصان و کارشناسان مورد تأیید قرار گرفته است. پایایی پرسشنامه‌ها نیز از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردیده است (پرسشنامه دانشجویان فعال ۰/۹۱ درصد و برای دانشجویان غیرفعال ۰/۸۶ درصد). جامعه آماری پژوهش، مشتمل بر ۱۳۲۸۵ نفر از دانشجویان غیرفعال و ۲۱۷ نفر از دانشجویان فعال در فعالیت‌های فوق برنامه دانشگاه شهید بهشتی بوده که با محاسبه واریانس جامعه تعداد ۳۷۵ نفر از دانشجویان غیرفعال و ۸۴ نفر از دانشجویان فعال با استفاده از روش نمونه‌گیری مورگان به‌عنوان نمونه آماری پژوهش برآورد گردید و از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح آمار استنباطی از آزمون‌های t تک متغیره، t دو متغیره یا دو نمونه‌ای، تحلیل واریانس یکراهه استفاده شده و برای تعیین تفاوت‌ها در صورت لزوم، آزمون تعقیبی شفه محاسبه گردید.

یافته‌های پژوهش

یافته‌ها به ترتیب سوال‌های پژوهش به شرح ذیل بیان می‌گردد:

سوال اول: دیدگاه دانشجویان نسبت به ملاک‌های دروندادی فعالیت‌های فوق برنامه چگونه است؟

جدول ۲. t تک نمونه برای بررسی وضعیت دروندادی فعالیت‌های فوق برنامه

Test Value = ۲/۵			انحراف استاندارد	میانگین	فراوانی	نمونه	متغیر
Sig.	df	T					
۰/۰۰۱	۳۷۴	۳/۳۵۲	۰/۸۴۵	۲/۶۴۶	۳۷۵	دانشجویان غیرفعال	درونداد فعالیت‌های فوق برنامه
۰/۴۷۲	۸۳	۰/۷۲۳	۰/۶۳۵	۲/۵۴۷	۸۴	دانشجویان فعال	

با توجه به داده‌های جدول فوق، می‌توان استنباط کرد که وضعیت دروندادی فعالیت‌های فوق برنامه از دیدگاه دانشجویان غیرفعال از وضعیت مطلوبی و از دیدگاه دانشجویان فعال از وضعیت نامطلوبی برخوردار است.

سوال دوم: دیدگاه دانشجویان نسبت به ملاک‌های فرایندی فعالیت‌های فوق برنامه چگونه است؟

جدول ۳.۳ تک نمونه برای بررسی وضعیت فرایندی فعالیت‌های فوق برنامه

Test Value = ۲/۵			انحراف استاندارد	میانگین	فراوانی	نمونه	متغیر
Sig.	df	T					
۰/۰۳۹	۳۷۴	-۲/۰۷	۰/۹۲۹۴	۲/۴۰	۳۷۵	دانشجویان غیرفعال	فرایند فعالیت‌های فوق برنامه
۰/۰۰۰۱	۸۳	۱۴/۰۷۶	۰/۶۸۳۴۱	۳/۵۴۹	۸۴	دانشجویان فعال	

نتیجه تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای در خصوص مولفه‌های فرایندی فعالیت‌های فوق برنامه نشان داد این بخش از مولفه‌ها از دیدگاه دانشجویان غیرفعال، از وضعیت نسبتاً مطلوبی و از دیدگاه دانشجویان فعال از وضعیت مطلوبی برخوردار است.

سوال سوم: دیدگاه دانشجویان نسبت به ملاک‌های بروندادی فعالیت‌های فوق برنامه چگونه است؟

جدول ۳.۴ تک نمونه برای بررسی وضعیت بروندادی فعالیت‌های فوق برنامه

Test Value = ۲/۵			انحراف استاندارد	میانگین	فراوانی	نمونه	متغیر
Sig.	df	T					
۰/۱۷۳	۳۷۴	۱/۳۶۵	۱/۰۰۸	۲/۵۷۱	۳۷۵	دانشجویان غیرفعال	برونداد فعالیت‌های فوق برنامه
۰/۱۰۰۰	۸۳	۱۰/۳۵۰	۰/۹۰۵۴	۳/۵۲۲	۸۴	دانشجویان فعال	

داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد وضعیت فرایندی فعالیت‌های فوق برنامه از دیدگاه دانشجویان غیرفعال از وضعیت نامطلوبی و از دیدگاه دانشجویان فعال از وضعیت مطلوبی برخوردار است.

سوال چهارم: دیدگاه دانشجویان نسبت به وضعیت کلی فعالیت‌های فوق برنامه چگونه است؟

جدول ۳.۵ تک نمونه برای بررسی وضعیت کلی فعالیت‌های فوق برنامه

Test Value = ۲/۵			انحراف استاندارد	میانگین	فراوانی	نمونه	متغیر
Sig.	df	T					
۰/۳۷۹	۳۷۴	۰/۸۸۱	۰/۸۴۲۵	۲/۵۳۸	۳۷۵	دانشجویان غیرفعال	وضعیت کلی فعالیت‌های فوق برنامه
۰/۰۰۰	۸۳	۱۱/۴۴۵	۰/۵۱۱۷	۳/۱۳۹	۸۴	دانشجویان فعال	

آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد وضعیت کلی فعالیت‌های فوق برنامه از دیدگاه دانشجویان غیرفعال از وضعیت نامطلوبی و از دیدگاه دانشجویان فعال از وضعیت مطلوبی برخوردار است.

سوال پنجم: آیا بین دیدگاه دانشجویان فعال با دانشجویان غیرفعال در فعالیت‌های فوق برنامه تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول ۶. t مستقل در خصوص وضعیت مولفه‌های فعالیت‌های فوق برنامه

Test Value = ۲/۵			انحراف استاندارد	میانگین	فراوانی	نمونه	متغیر
Sig.	df	T					
۰/۰۰۰۱	۴۵۷	-۴/۵۴۷	۱/۲۲۹	۳/۱۰۷	۳۷۵	دانشجویان غیرفعال	درونداد فعالیت‌های فوق برنامه
			۰/۹۱۶	۲/۵۶۸	۸۴	دانشجویان فعال	
۰/۰۰۰۱	۴۵۷	-۱۰/۷۶۲	۱/۲۲۸	۲/۲۲۱	۳۷۵	دانشجویان غیرفعال	فرایند فعالیت‌های فوق برنامه
			۰/۸۲۳	۳/۴۰۴	۸۴	دانشجویان فعال	
۰/۰۰۰	۴۵۷	-۷/۸۲۹	۱/۰۰۹	۲/۵۸۵	۳۷۵	دانشجویان غیرفعال	برونداد فعالیت‌های فوق برنامه
			۰/۹۰۵۴	۳/۵۲۲	۸۴	دانشجویان فعال	
۰/۰۰۰	۴۵۷	-۸/۷۶۹	۰/۸۹۳۴	۲/۵۶۰	۳۷۵	دانشجویان غیرفعال	وضعیت کلی فعالیت‌های فوق برنامه
			۰/۷۶۳۲	۳/۳۹۵	۸۴	دانشجویان فعال	

داده‌های جدول فوق بیانگر این است که بین دانشجویان فعال و دانشجویان غیرفعال در خصوص میزان اثربخشی مولفه‌های فعالیت‌های فوق برنامه تفاوت معناداری وجود دارد. با مقایسه میانگین دو گروه آشکار می‌شود که دانشجویان غیرفعال، وضعیت مولفه‌های دروندادی را نسبت به دانشجویان فعال، دانشجویان فعال مولفه‌های فرایندی، بروندادی و وضعیت کلی فعالیت‌های فوق برنامه را نسبت به دانشجویان غیرفعال اثربخش تر و مطلوب تر بیان می‌کنند.

سوال ششم: آیا بین دیدگاه دانشجویان نسبت به فعالیت‌های فوق برنامه با توجه به عوامل جمعیت‌شناختی (جنسیت، دوره تحصیلی، رشته تحصیلی، میزان شرکت، هدف از شرکت) تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول ۷. تحلیل واریانس یکراهه در خصوص وضعیت فعالیت‌های فوق برنامه به تفکیک متغیرهای

جمعیت‌شناختی دانشجویان غیرفعال

مولفه‌های بروندادی فوق برنامه		مولفه‌های فرایندی فوق برنامه		مولفه‌های دروندادی فوق برنامه		متغیرهای جمعیت-شناختی
Sig	F	Sig	F	Sig	F	
۰/۰۶۴	۳/۴۶۱	۰/۲۴۷	۰/۸۸۸	۰/۰۰۴	۸/۲۹۰	جنسیت
۰/۰۱۳	۴/۳۶۷	۰/۰۰۰	۸/۳۹۴	۰/۰۰۰	۱۵/۷۶۰	پایه تحصیلی
۰/۰۱۶	۳/۴۸۷	۰/۰۷۸	۲/۲۹۱	۰/۰۶۹	۲/۸۲۲	رشته تحصیلی
۰/۰۰۰	۸/۷۲۹	۰/۰۰۰	۶/۲۱۲	۰/۰۰۰	۷/۲۳۹	میزان شرکت
۰/۱۲۶	۱/۹۲۲	۰/۱۸۵	۱/۶۲۱	۰/۳۹۲	۱/۰۰۲	هدف از شرکت

تحلیل واریانس یکراهه نشان داد در خصوص نمره اثربخشی فعالیت‌ها در بین دانشجویان غیرفعال با توجه به متغیر جنسیت در مولفه‌های دروندادی تفاوت معناداری وجود دارد. مقایسه میانگین‌ها نشان داد مردها نسبت به زن‌ها این بخش از مولفه‌ها را مطلوب‌تر بیان می‌کنند. یافته‌ها در مورد متغیر پایه تحصیلی نشان داد که تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج آزمون تعقیبی شفه بیانگر این بود که دانشجویان کارشناسی در مقایسه با دانشجویان کارشناسی ارشد، میزان اثربخشی همه مولفه‌های فعالیت‌های فوق‌برنامه را مطلوب‌تر ارزیابی می‌کنند. با توجه به متغیر تفکیک رشته تحصیلی در خصوص میزان اثربخشی مولفه‌های برون‌دادی فعالیت‌های فوق‌برنامه تفاوت معناداری وجود دارد. اما در خصوص مولفه‌های دروندادی و فرایندی تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان داد که دانشجویان علوم انسانی در مقایسه با دانشجویان فنی-مهندسی، میزان اثربخشی مولفه‌های برون‌دادی فعالیت‌های فوق‌برنامه را مطلوب‌تر ارزیابی می‌کنند. با توجه به داده‌های تحلیل واریانس یکراهه می‌توان نتیجه گرفت که بین نظرات دانشجویان غیرفعال در خصوص میزان اثربخشی فعالیت‌های فوق‌برنامه در بین همه مولفه‌ها با توجه به میزان شرکت در فعالیت‌ها تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان داد دانشجویانی که تقریباً همیشه در فعالیت‌های فوق‌برنامه شرکت کرده‌اند نسبت به دانشجویانی که هیچوقت، به میزان کم یا نسبتاً مشارکت داشتند، مولفه‌های برون‌دادی فوق‌برنامه را مطلوب‌تر ارزیابی می‌کنند. دانشجویانی که نسبتاً در فعالیت‌ها شرکت داشتند در مقایسه با دانشجویانی که هیچوقت شرکت نداشتند مولفه‌های دروندادی و فرایندی فوق‌برنامه را مطلوب ارزیابی می‌کنند، همچنین دانشجویانی که به میزان کم در فعالیت‌های فوق‌برنامه مشارکت داشتند، مولفه‌های دروندادی فعالیت‌های فوق‌برنامه را نسبت به دانشجویانی که هیچوقت مشارکت ننموده‌اند، مولفه‌های دروندادی را مطلوب ارزیابی می‌کنند. با توجه به داده‌های تحلیل واریانس یکراهه در خصوص میزان اثربخشی فعالیت‌های فوق‌برنامه به تفکیک هدف از شرکت، از نظر آماری تفاوت معنادار و قابل توجهی وجود ندارد.

جدول ۸. تحلیل واریانس یکراهه در خصوص وضعیت فعالیت‌های فوق‌برنامه به

تفکیک متغیرهای جمعیت‌شناختی دانشجویان فعال

مولفه‌های برون‌دادی فوق‌برنامه		مولفه‌های فرایندی فوق‌برنامه		مولفه‌های دروندادی فوق‌برنامه		متغیرهای جمعیت-شناختی
Sig	F	Sig	F	Sig	F	
۰/۱۰۵	۲/۶۸۶	۰/۳۹۲	۰/۷۴۱	۰/۵۰۲	۰/۴۵۵	جنسیت
۰/۵۵۹	۰/۳۴۴	۰/۳۴۵	۰/۹۰۳	۰/۳۷۰	۰/۸۱۴	پایه تحصیلی
۰/۱۰۹	۲/۰۷۹	۰/۱۹۵	۱/۶۰۶	۰/۹۷۰	۰/۰۸۲	رشته تحصیلی

داده‌های جدول نشان داد بین نظرات دانشجویان فعال در خصوص میزان اثربخشی فعالیت‌های فوق برنامه به تفکیک جنسیت، پایه تحصیلی، رشته تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه توصیف اثربخشی فعالیت‌های فوق برنامه دانشگاه شهید بهشتی بود. تمامی هزینه‌های مادی و غیرمادی که در جریان اجرای برنامه‌های فوق برنامه صرف می‌شوند نوعی سرمایه‌گذاری روی منابع انسانی به حساب می‌آیند. زیرا در صورت اجرای مطلوب برنامه‌های فوق برنامه، فرصت رشد و توسعه همه‌جانبه را برای دانشجو و در نهایت برای دانشگاه، خانواده و جامعه فراهم می‌کند. مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه عامل حمایتی و موثر در برابر اثرات منفی رویدادهای زندگی است. بازبینی ادبیات انتخاب شده شواهدی از ارتباط مثبت بین مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه و موفقیت دانشگاهی و علمی، به طور خاص، نمرات بهتر و بالاتر، حضور در دانشگاه، کاهش احتمال انصراف و افت تحصیلی، در دانشگاه است. همچنین سلامت هیجانی و عاطفی فراگیران شرکت‌کننده از طریق مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه می‌تواند تحت تاثیر قرار گیرد. البته، بعضی از پژوهش‌ها نیز بیان می‌کنند که مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه تاثیری بر موفقیت دانشگاهی ندارد. علاوه بر این، بخش عمده‌ای از پژوهش‌ها به‌طور متناقض پیامدهای مثبت و منفی مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه بر بهزیستی دانشجویان در شکل مشارکت، نوع فعالیت و شیوه و مطلوبیت اجرای آن در رفتارهای آسیب‌زا مانند مصرف الکل و داروهای مخدر مستندسازی نموده‌اند. بدین لحاظ می‌توان فرهنگ امروزی اجرای مطلوب فعالیت‌های فوق برنامه را سرمایه‌گذاری قلمداد کرد.

بازدهی این نوع سرمایه‌گذاری‌ها و بهره‌دهی این‌گونه برنامه‌ها که مکمل آموزش‌های رسمی به حساب می‌آید در درجه اول در قالب افزایش دانش، بهبود پیامدهای دانشگاهی، روانی و عاطفی، خانوادگی و اجتماعی، بهزیستی و رضایت از زندگی دانشجویان متبلور می‌شود. بنابراین، از طریق سنجش میزان افزایش آگاهی‌ها، بهبود عملکرد دانشگاهی، روانی و عاطفی، خانوادگی و اجتماعی، بهزیستی و رضایت از زندگی و قابلیت‌های اکتسابی جدید می‌توان بازده هزینه‌های مصرف شده در جهت اجرای برنامه‌های فعالیت‌های فوق برنامه را توجیه کرد. به طور کلی هزینه‌های مصرف شده در فرایند اجرای برنامه‌های فعالیت‌های فوق برنامه دلیل موجهی بر لزوم ارزشیابی اثربخشی این فعالیت‌ها می‌باشد.

یافته‌ها و نتایج پژوهش نشان داد که وضعیت دروندادی فعالیت‌های فوق برنامه دانشگاه شهید بهشتی از دیدگاه دانشجویان غیرفعال از وضعیت مطلوبی اما از دیدگاه دانشجویان فعال از وضعیت نامطلوبی برخوردار است. به نظر از جمله عوامل و دلایلی که موجب شده دروندادهای

فعالیت‌های فوق‌برنامه از دیدگاه دانشجویان فعال از وضعیت کیفی نامطلوب برخوردار شود می‌توان به تناسب ناکافی امکانات و تجهیزات کانون‌ها با نیازهای اجرایی، آموزشی و پژوهشی اعضای آن، کمبود اعتبارات نسبت به فعالیت‌ها، مکتوب و مدون نبودن شرایط جذب دانشجویان و توسعه ناکافی امکانات و فعالیت‌ها و عدم تنوع کافی برنامه‌ها اشاره نمود.

اغلب پژوهش‌گران و دانشگاهیان بزرگترین مشکل دانشگاه‌ها به‌ویژه دانشگاه‌های دولتی جوامع را که با آن مواجه هستند کمبود بودجه مطرح می‌کنند (فی دلتا کاپان/گالوپ پل، ۲۰۰۹). در نتیجه مدیران نظام‌های دانشگاهی که به بودجه‌های دولتی وابستگی دارند، در زمان‌هایی که با کسر بودجه مواجه می‌شوند به کاهش یا حذف برنامه‌های فوق‌برنامه می‌پردازند (سینها، ۲۰۱۰). روث (۲۰۰۳) بیان می‌کند از دیدگاه هزینه - فایده، در بسیاری موارد تاثیر برنامه‌های فعالیت‌های فوق‌برنامه در مقابل بودجه کلی که دانشگاه برای آن صرف نموده است، معامله و معادله استثنائی و بی‌نظیری محسوب می‌گردد. اما متأسفانه موقعی که بودجه آموزشی کاهش می‌یابد فعالیت‌های فوق‌برنامه نخستین هدف و اولویت سیاست حذف به منظور کاهش هزینه‌ها است (اتکین، ۲۰۰۴). چرا که عموماً فعالیت‌های فوق‌برنامه در مسیر پیشرفت دانشگاهی به‌عنوان فعالیت‌های فوق‌العاده یا ثانوی در نظر گرفته می‌شوند.

وضعیت فرایندی فعالیت‌های فوق‌برنامه از دیدگاه دانشجویان غیرفعال، از وضعیت نسبتاً مطلوبی و از دیدگاه دانشجویان فعال از وضعیت مطلوبی برخوردار است. از جمله عوامل و دلایلی که موجب شده ملاک‌های فرایندی فعالیت‌های فوق‌برنامه از نظر دانشجویان غیرفعال از وضعیت کیفی نسبتاً مطلوب برخوردار شود می‌توان به جذاب نبودن برنامه‌ها و اطلاع‌رسانی ضعیف در خصوص زمان و مکان برنامه‌ها اشاره کرد.

عموماً مسئولین دانشگاه‌های موفق به اهمیت اطلاع‌رسانی در اداره همه امور دانشگاه‌ها پی برده‌اند. موفقیت دانشجویان در فعالیت‌های فوق‌برنامه دانشگاه می‌تواند در دانشگاه و جامعه جوی مهیج و تلاش‌برانگیز به وجود بیاورد. مسئولین، مربیان و رهبران برنامه‌های فعالیت‌های فوق‌برنامه نیز در میزان اثربخشی فعالیت‌ها نقش مهمی ایفاء می‌کنند. روتن و کوللیگوس (۲۰۰۷) بیان نمودند تغییرات و تحولات محیط اجتماعی - اخلاقی و کیفیت روابط مربی - فراگیر در توسعه رفتارهای جامعه‌ستیز یا موافق اجتماعی در بافت‌های فعالیت‌های فوق‌برنامه سازمان‌یافته نقش مهمی ایفاء می‌کنند. تیچمن (۲۰۰۸) در مطالعه عوامل موثر بر مشارکت در فعالیت‌های فوق‌برنامه دریافت که سازمان ناپایدار زندگی دانشگاهی میزان مشارکت دانشجویان را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد. کول، فیلد و گیل (۲۰۰۳)، بیان کردند که مشارکت در فعالیت‌های فوق‌برنامه به نحوه ادراک دانشجویان جدیدالورود از فعالیت‌های فوق‌برنامه و جایگاه آن در دانشگاه و همچنین کیفیت‌های انگیزشی آنان مرتبط است، چیا (۲۰۰۵) دریافت که مشارکت در فعالیت‌های فوق -

اثر بخشی فعالیت‌های فوق برنامه دانشگاه شهید بهشتی

برنامه با برداشت‌های اولیه دانشجویان از آن‌ها ارتباط دارد (چیا، ۲۰۰۵). برنامه‌های فعالیت‌های فوق برنامه به منظور جذب مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه باید به طور پیوسته به وسیله مسئولین دانشگاه به خاطر تغییرات جامعه و علائق دانشجویان ارزیابی و تعدیل شود (براون و اوانز، ۲۰۰۲).

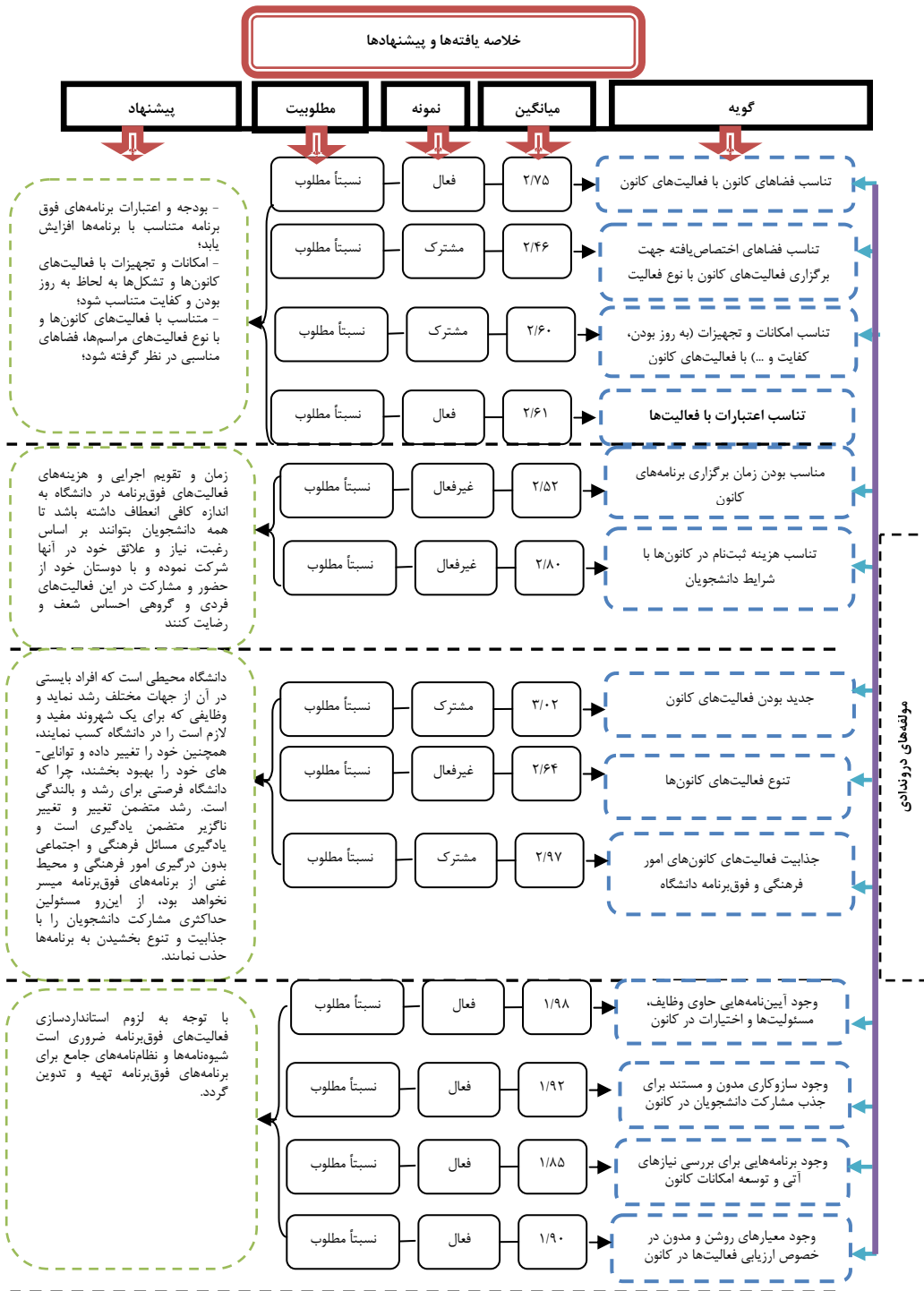
دانشجویان غیرفعال وضعیت فرایندی فعالیت‌های فوق برنامه را نامطلوب، اما دانشجویان فعال مطلوب ارزیابی کرده‌اند. تعامل ضعیف اعضای کانون‌ها و تشکل‌ها با دانشجویان غیرفعال، اجرای ضعیف برنامه‌ها، یکنواخت بودن فعالیت‌ها، تناسب ناکافی برنامه‌ها با نیازهای دانشجویان، نظرسنجی ناکافی و احتمالاً نادرست از دانشجویان در خصوص نیازها و علائق آنان، عدم کسب بازخورد از دانشجویان نسبت به برنامه‌ها و فعالیت‌ها یا در صورت کسب بازخورد منعکس نمودن آن‌ها در کمیت و کیفیت برنامه‌های آتی فعالیت‌های فوق برنامه به نظر از جمله عوامل و دلایلی هستند که وضعیت کیفی نامطلوب ملاک‌های برون داد فعالیت‌های فوق برنامه را موجب شده‌اند.

پژوهش‌های مختلفی نشان دادند که فعالیت‌های فوق برنامه، برون دادها و پیامدهای مثبتی را به دنبال دارد، از قبیل کاهش افت تحصیلی (ماکنیل، ۱۹۹۹)، افزایش پیشرفت و موفقیت تحصیلی فراگیران (اتو و آلوین، ۱۹۷۷)، توسعه مهارت‌های اجتماعی، هیجانی و مدنی (ماهنوی و همکاران، ۲۰۰۵)، توسعه مثبت و تسهیل فعالیت در گروه‌های همگن مطابق هنجارهای اجتماعی (باربر و همکاران، ۲۰۰۵؛ ماهنوی و همکاران، ۲۰۰۵)، افزایش احساس تعلق، مشارکت و حضور در دانشگاه، افزایش رضایت از دانشگاه (دارلینگ و همکاران، ۲۰۰۵؛ گیلمن، ۲۰۰۱؛ اکسلز و باربر، ۱۹۹۹)، داشتن دوستان علمی و دانشگاهی بیشتر (کوانه و رنکین، ۲۰۰۶؛ اکسلز و باربر، ۱۹۹۹)، افزایش انگیزش، حضور در دانشگاه و پیشرفت دانشگاهی (فوجیتا، ۲۰۰۶)، کسب نمرات بهتر و بالاتر (مارش، ۱۹۹۲ الف). در واقع، موقعی که فعالیت‌های فوق برنامه به طور مطلوب و بهینه سازماندهی شده باشند، می‌تواند موجب افزایش صلاحیت‌های ارتباطی، اجتماعی، هیجانی، شناختی، رفتاری، و اخلاقی؛ انعطاف پذیری بیشتر، تقویت خودتنظیمی، افزایش معنویت، افزایش خودکارآمدی، کسب هویت مثبت و افزایش خوش بینی نسبت به آینده، و ایجاد پیشرفت‌های موافق اجتماعی، ارتباط با هنجارها و ارزش‌های موافق اجتماعی شود (کاتالانو و همکاران، ۲۰۰۴). یافته‌های پژوهش نشان داد میزان اثر بخشی فعالیت‌های فوق برنامه با توجه به عوامل تعدیل گر فعالیت در کانون‌ها و تشکل‌ها، پایه تحصیلی، رشته تحصیلی، میزان شرکت تفاوت معناداری دارد. یافته‌های پژوهش شفافی بجستانی (۱۳۸۶) نشان داد که در تمامی فعالیت‌ها، میانگین مدیران، معاونان و مربیان پرورش بیشتر از فراگیران است. پژوهش‌های اخیر تفاوت در میزان کلی مشارکت مبتنی بر جنسیت را نیز تشخیص داده‌اند. زنان عموماً در اکثر فعالیت‌ها شرکت می‌کنند در حالی که مردان بیشتر در فعالیت‌های ورزشی مشارکت دارند (فلدمن و ماتجاسکو،

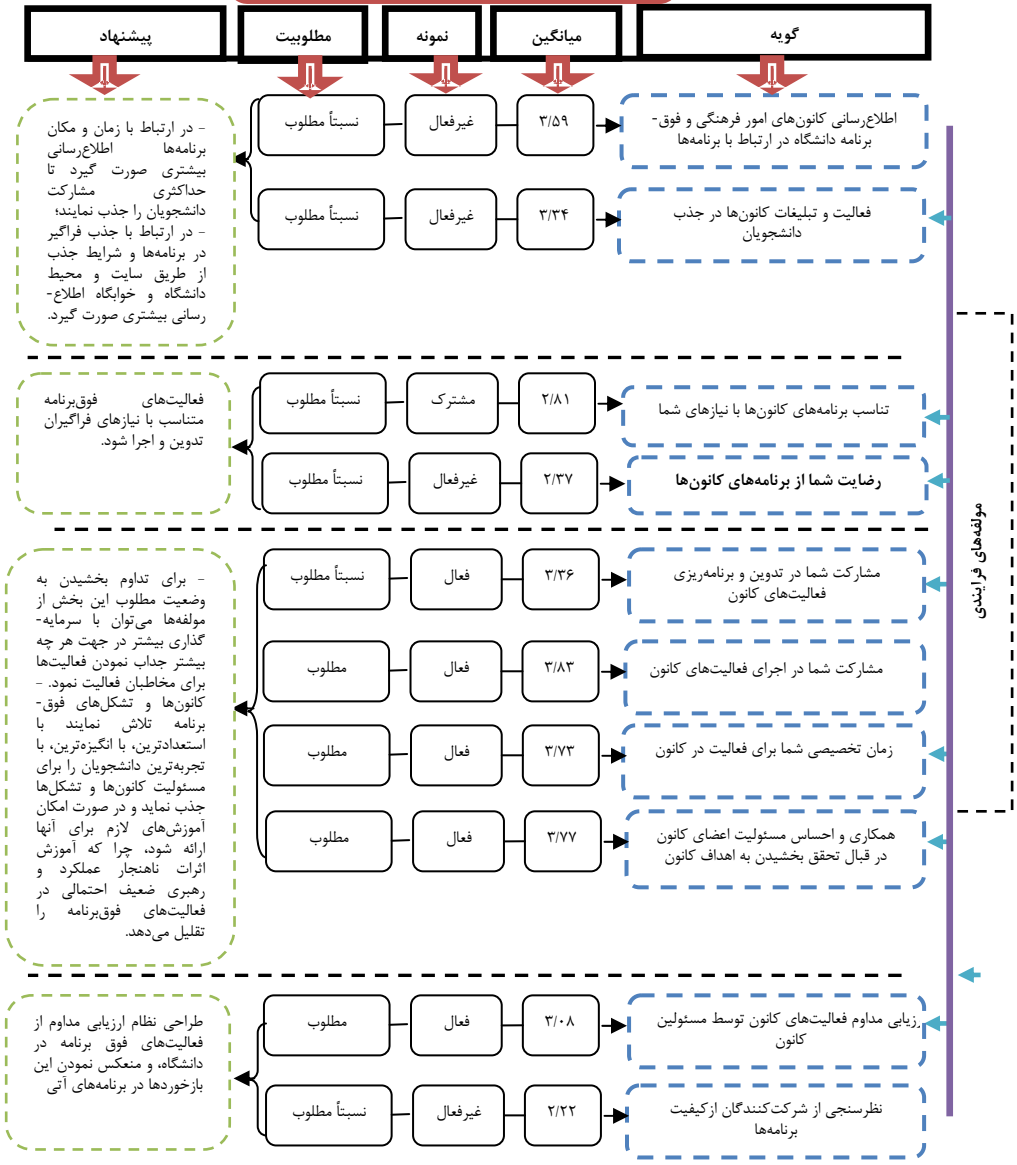
۲۰۰۵)، علاوه بر این، میزان مشارکت در فعالیت‌ها و تنوع فعالیت‌ها نیز به‌طور قابل ملاحظه‌ای متفاوت بوده است (فلدمن و ماتجاسکو، ۲۰۰۷). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که اکثر پسرها بیشتر در فعالیت‌های ورزشی در صورتی که دخترها در فعالیت‌های متنوع هنری (هم‌چون موسیقی و رقص) و فعالیت‌های مذهبی و ورزشی شرکت می‌کنند (ان‌اچ‌ای‌اس، ۲۰۰۵). علاوه بر این، تنوع و جذابیت فعالیت‌ها، نژاد، قومیت، جایگاه‌های اقتصادی-اجتماعی، پویایی‌های اجتماعی، متغیرهایی هستند که میزان شرکت فراگیر در فعالیت‌های فوق‌برنامه را تحت تاثیر قرار می‌دهند (ماه‌نوی و همکاران، ۲۰۰۹).

به‌طور کلی در جمع‌بندی وضعیت فعالیت‌های فوق‌برنامه دانشگاه شهید بهشتی، وضعیت برنامه‌ها در ملاک‌های دروندادی، فرایندی و بروندادی مورد بررسی از دیدگاه دانشجویان غیر-فعال، نامطلوب ارزیابی می‌شود که حکایت از ضرورت تلاش و فعالیت بیشتر در جهت بهبود و ارتقای وضعیت این برنامه‌ها دارد. لازمه تحقق این هدف، همکاری و مشارکت همه دانشجویان فعال کانون‌ها و تشکل‌ها، اعضای معاونت، مسئولین دانشگاه و در نهایت حمایت‌های معاونت امور فرهنگی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در زمینه‌های مختلف علمی، پژوهشی، ورزشی، هنری، زیارتی-سیاحتی، جهت رفع کمبودها و کاستی‌ها و استفاده بهینه از فرصت‌ها و امکانات است. مرور ویژگی‌های برنامه‌های فوق‌برنامه نشان داد که یکی از عمده‌ترین آن‌ها ویژگی مکمل بودن این برنامه‌ها است. این ویژگی دو رویکرد را به ما نشان می‌دهد. رویکردی که این‌گونه فعالیت‌ها را درجه دوم و در مراتب پس از برنامه‌های رسمی قرار می‌دهد در نتیجه از جایگاه جانبی و نه اصلی برخوردار است. در مقابل رویکردی است که طبق آن فعالیت‌های فوق‌برنامه در کنار و به موازات برنامه‌های رسمی از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردارند، چرا که بدون آن‌ها برنامه‌های رسمی ناقص خواهند بود و زمانی در جهت تحقق بخشیدن به اهداف آموزشی موفق خواهند بود که فعالیت‌های فوق‌برنامه، به‌عنوان مکمل در کنار آن‌ها قرار گیرند. در این پژوهش نگاه دوم مدنظر قرار گرفت و سوالات پژوهش بر آن اساس تنظیم و بررسی شدند. نتایج پژوهش نشان داد که در شرایط موجود دانشگاه شهید بهشتی نگاه اول بیشتر غالب است و متأسفانه وضعیت درونداها، فرایندها و برونداها فعالیت‌های فوق‌برنامه دانشگاه شهید بهشتی بیانگر این نکته است که آن‌ها در درجه دوم اهمیت قرار گرفته‌اند. اگر بخواهیم وضعیت اثربخشی این فعالیت‌ها را بهبود بخشیم باید به نحوی مدیریت و برنامه‌ریزی صورت گیرد که نگاه و رویکرد دوم غالب گردد و مسئولین باید به ارزیابی‌های مستمر و مداوم از برنامه‌ها، انعطاف‌پذیری و انتقادپذیری معتقد بوده و نیز به کسب نقطه نظرات ذی‌نفعان در خصوص وضعیت، فرصت‌ها و تهدیدهای برنامه‌های خود، نقاط ضعف و قوت کانون‌ها، تشکل‌ها و برنامه‌ها علاقمند باشند. از این‌رو در این زمینه می‌توان

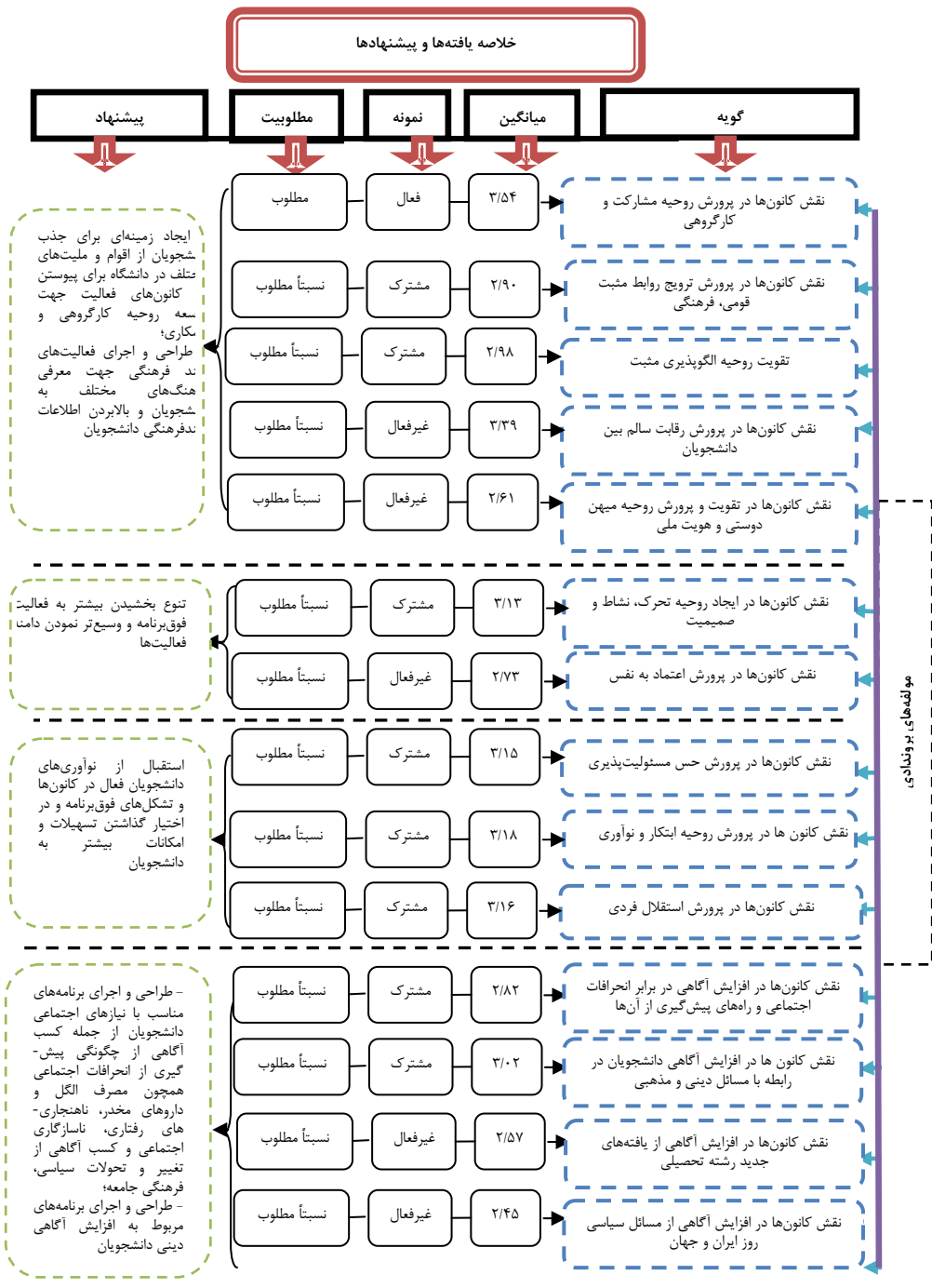
پیشنهادهای ذیل را ارائه نمود، که همراه با خلاصه یافته‌های پژوهش در شکل ۲ نشان داده شده است.

خلاصه یافته‌ها و پیشنهادها

مولفه‌های فرایندی

حسینی، محمد (۱۳۸۴)، فعالیت‌های فوق‌برنامه و مکمل: فرصت‌ها و تهدیدها، چکیده مقالات همایش علمی کاربردی جایگاه فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه، کرمان: وزارت آموزش و پرورش، معاونت آموزش و پرورش عمومی.

شفاعی بجستانی، مسعود (۱۳۸۷)، بررسی وضعیت اجرا و اثربخشی فعالیت‌های فوق‌برنامه مدارس دوره راهنمایی شهر بجستان از دیدگاه ذی‌ربطان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی.

طالب‌پور، مهدی، کشتی‌دار، محمد (۱۳۸۸)، طراحی مدل نظارت و ارزیابی تربیت بدنی و ورزش فوق‌برنامه دانشگاه‌ها، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۲۴.

Adams (2002), Creative Problem Solving - short.ppt, ParalleX Consulting. Attitudes Toward the Public Schools. *Phi Delta Kappan: Bloomington, IN*.

Ahadiat, N. and K. J. Smith (1994), "A Factor-Analytic Investigation of Employee Selection Factors of Significance to Recruiters of Entry-Level Accountants," *Issues in Accounting Education*, 9(1), 59-79.

Anderson, J. C., Funk, J. B., Elliott, R., & Smith, P. H. (2003). Parental support and pressure and children's extracurricular activities: Relationships with amount of involvement and affective experience of participation. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 24(2), 241-257.

Astin, A. W. (1985). Achieving educational excellence: A critical assessment of priorities and practices in higher education. San Francisco: Jossey-Bass.

Barber, B. L., Stone, M. R., Hunt, J. E., & Eccles, J. S. (2005). Benefits of activity participation: *The roles of identity affirmation and peer group norm sharing*. In J. L. Mahoney, R. Larson & J. S. Eccles (Eds.), *Organized Activities as Contexts of Development: Extracurricular Activities, After-School and Community Programs*. Mahwah, New Jersey: Erlbaum.

Barnett, L.A. (2007), "'Winners' and 'Losers': The Effects of Being Allowed or Denied Entry into Competitive Extracurricular Activities," *Journal of Leisure Research*, 39(2), 316-344.

Bartko, W. T., & Eccles, J. S. (2003). Adolescent participation in structured and unstructured activities: A person-orientated analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 32, 233-245.

Brown, B. B. (1988). The vital agenda for research on extracurricular influences: A reply to Holland and Andre. *Review of Educational Research*, 58, 107-111.

Brown, B. K., & Champion, M.A. (1994), "Biodata Phenomenology: Recruiters' Perceptions and Use of Biographical Information in Résumé Screening," *Journal of Applied Psychology*, 79, 897-908.

Brown, R., & Evans, W. P. (2002). Extracurricular activity and ethnicity: *Creating greater school connection among diverse student populations*. *Urban Education*, 37, 41-58.

Champion, M.A. (1978), "Identification of Variables Most Influential in Determining Interviewers' Evaluations of Applicants in a College Placement Center," *Psychological Reports*, 42, 947-952.

- Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A. M., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2004). *Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs*. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. Special Issue: Positive Development: Realizing the Potential of Youth, 591, 98-124.
- Chia, Y. M. (2005), "Job Offers of Multi-national Accounting Firms: The Effects of Emotional Intelligence, Extra-Curricular Activities, and Academic Performance," *Accounting Education: An International Journal*, 14(1), 75-93.
- Clegg, S., J. Stevenson, and J. Willott (2010), "Staff Perceptions of Curricular and Extracurricular Activities in Higher Education," *Higher Education*, 59, 6115-626.
- Clotfelter, C.T. (2001), "Whoe are the Alumni Donors? Giving by Two Generations of Alumni from Selective Colleges, *Nonprofit Management and Leadership*, 12(2), 119-138.
- Cole M.S., R.S. Rubin, H.S. Field, and W.F. Giles (2007), Recruiters' Perceptions and Use of Applicant Resume Information: *Screening the Recent the Graduate*," *Applied Psychology: An International Review*, 56(2), 319-343.
- Cooley, V., Henriksen, L., Nelson, C., & Thompson, J. (1995). A study to determine the effect of extracurricular participation on student alcohol and drug use in secondary schools. *Journal of Alcohol and Drug Education*, 40, 71-87.
- Cooper, H., Valentine, J. C., Nye, B., & Lindsay, J. J. (1999). Relationships between five after-school activities and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 91, 369-378.
- Darling, N. (2005). Participation in extracurricular activities and adolescent adjustment: Cross-sectional and longitudinal findings. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 493-505.
- Darling, N., Cadwell, L. L., & Smith, R. (2005). Participation in school-based extracurricular activities and adolescent adjustment. *Journal of Leisure Research*, 37, 51-76.
- Dotterer, A. M., McHale, S. M., & Crouter, A. C. (2007). Implications of out-of-school activities for school engagement in African American adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 391-401
- Eccles, J. S., & Barber, B. L. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band: What kind of extracurricular involvement matters? *Journal of Adolescent Research*, 14, 10-43.
- Eccles, J. S., & Templeton, J. (2002). Extracurricular and other after-school activities for youth. *Review of Research in Education*, 26, 113-180.
- Eccles, J. S., Barber, B. L., Stone, M., & Hunt, J. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of Social Issues*, 59, 865-890.
- Feldman, A. F., & Matjasko, J. L. (2007). Profiles and portfolios of adolescent school-based extracurricular activity participation. *Journal of Adolescence*, 30(2), 313-332.
- Feldman, A.M., & Matjasko, J. L. (2005). The role of school-based extracurricular activities in adolescent development: A comprehensive review and future directions. *Review of Educational Research*, 75, 159-210.
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2006a). Extracurricular involvement and adolescent adjustment: *Impact of duration, number of activities, and breadth of participation*. *Applied Developmental Science*, 10(3), 132-146.184

- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2006b). Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes? *Concurrent and longitudinal relations. Developmental Psychology*, 42(4), 698-713.
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2008). Participation in extracurricular activities in the middle school years: Are there developmental benefits for African American and European American youth? *Journal of Youth and Adolescence*, 37, 1029-1043.
- Fujita, Kimiko. (2006). "The Effects of Extracurricular Activities on the Academic Performance of Junior High Students" *Undergraduate Research Journal for the Human Sciences*. 5 .
- Gadbois, S., & Bowker, A. (2007). Gender differences in the relationships between extracurricular activities participation, self-description, and domain-specific and general self-esteem. *Sex Roles*, 56, 675-689.
- Gardner, M., Roth, J., & Brooks-Gunn, J. (2008). Adolescents' participation in organized activities and developmental success 2 and 8 years after high school: Do sponsorship, duration, and intensity matter? *Developmental Psychology*, 44, 814-830.
- Gerber, S. (1996). Extracurricular activities and academic achievement. *Journal of Research and Development in Education*, 30, 42-50.
- Gilman, R. (2001). The relationship between life satisfaction, social interest, and frequency of extracurricular activities among adolescent students. *Journal of Youth and Adolescence*, 30, 749-767.
- Gilman, R., Meyers, J., & Perez, L. (2004). Structured extracurricular activities among adolescents: Findings and implications for school psychologists. *Psychology in the Schools*, 41(1), 31-41.
- Goddard, R.D., Sweetland, S.R., & Hoy, W.K. (2000). Academic emphasis of urban elementary schools and student achievement in reading and mathematics: a multilevel analysis. *Educational Administration Quarterly*, 36(5), 683-702.
- Guest, A. M., & McRee, N. (2009). A school-level analysis of adolescent extracurricular activity, delinquency, and depression: The importance of situational context. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(1), 51-62.
- Hall, T. (2001). Contradictions of school reform: *educational costs of standardized testing. NASSP Bulletin*, 85. 81-83.
- Hanks, M. P., & Eckland, B. K. (1976). Athletics and social participation in the educational attainment process. *Sociology of Education*, 49, 271-294.
- Hansen, D. M., Larson, R. W., & Dworkin, J. B. (2003). What adolescents learn in organized youth activities: A survey of self-reported developmental experiences. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 25-55.
- Harter, S. (1978). Effectance motivation reconsidered: Toward a developmental model. *Human development*, 21(1), 34-64.
- Holland, A., & Andre, T. (1987). Participation in extracurricular activities in secondary schools: What is known, what needs to be known? *Review of Educational Research*, 57, 437-466.
- Holloway, J. H. (2000). Extracurricular activities: The path to academic success. *Education Leadership*, 57(4), 1-3.
- Kinicki, A.J., & Lockwood, C.A. (1985), "The Interview Process: An Examination of Factors Recruiters use in Evaluating Job Applicants," *Journal of Vocational Behavior*, 26, 117-125.

- Landers, D., & Landers, D. (1978). Socialization via interscholastic athletics: Its effects on delinquency. *Sociology of Education*, 51, 299-303.
- Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist*, 55(1), 170-183.
- Linver, M. R., Roth, J. L., & Brooks-Gunn, J. (2009). Patterns of adolescents' participation in organized activities: Are sports best when combined with other activities? biennial meetings of the Society for Research on Adolescence, Mar 2006, San Francisco, CA, US; *Portions of this research were presented at the aforementioned conference.*, 45(2), 354-367.
- Luthar, S. S., Shoum, K. A., & Brown, P. J. (2006). Extracurricular involvement among affluent youth: A scapegoat for "ubiquitous achievement pressures"? *Developmental Psychology*, 42(3), 583-597.
- Mahoney, J. L. (2000). School extracurricular activity participation as a moderator in the development of antisocial patterns. *Child Development*, 71(2), 502-516.
- Mahoney, J. L., & Cairns, R. B. (1997). Do extracurricular activities protect against early school dropout? *Developmental Psychology*, 33, 241-253.
- Mahoney, J. L., Larson, R., Eccles, J. S., & Lord, H. (2005). Organized activities as developmental contexts for children and adolescents. In J. L. Mahoney, R. Larson & J. S. Eccles (Eds.), *Organized Activities as Contexts of Development: Extracurricular Activities, After-School and Community Programs*. Mahwah, New Jersey: Erlbaum.
- Mahoney, J. L., Vandell, D. L., Simpkins, S., Zarrett, N., Lerner, R. M., & Steinberg, L. (2009). Adolescent outof- school activities Handbook of adolescent psychology, Vol 2: Contextual influences on adolescent development (3rd ed.). (pp. 228-269). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Inc.
- Mahoney, J. L., B.D. Cairns, and T.W. Farmer (2003), "Promoting Interpersonal Competence and Education Success Through Extracurricular Activity Participation," *Journal of Educational Psychology*, 95(2), 409-418.
- Marsh, H. (1992a). Extracurricular activities: Beneficial extension of the traditional curriculum or subversion of academic goals? *Journal of Educational Psychology*, 84, 553-562.
- Marsh, H. W. (1992b). Self Description Questionnaire (SDQ) I: A theoretical and empirical basis for the measurement of multiple dimensions of preadolescent self-concept. An interim test manual and research monograph. Macarthur, NSW: University of Western Sydney, Faculty of Education.
- McGaha, V. and J. Fitzpatrick (2010), "Employment, Academic and Extracurricular Contributors to College Aspirations," *Journal of College Admission*, Spring, 22-29.
- McNeal, Ralph B. (1999). "Participation in High School Extracurricular Activities: Investigating School Effects" *Social Sciences Quarterly*. 80. 291-309.
- McNeal, Ralph B. Jr. (1995). Extracurricular Activities and High School Dropouts. *Sociology of Education*, 68(1), pp. 62-80.
- NIOST. (2005). Making the case: Fact sheet on children and youth in out-of-school time. National Institute on Out-of-School Time.
- Otto, L. B. & Alwin D. F. (1977). *Athletics, Aspirations and Attainments*. *Sociology of Education* 50 (April): 102-113.
- Pascarella, E.T., and Terenzini, P.T. (2005). *How College Affects Students; A Third Decade of Research, 2nd Ed. San Francisco, CA: Jossey -Bass*

- Pedersen, S., & Seidman, E. (2004). Team sports achievement and self-esteem development among urban adolescent girls. *Psychology of Women Quarterly*, 28, 412-422.
- Phi Delta Kappan (2009). The 41st Annual Phi Delta Kappa/Gallup Poll of the Public's
- Quane, J. M., & Rankin, B. H. (2006). Does it pay to participate? Neighbourhood-based organizations and the social development of urban adolescents. *Children and Youth Services Review*, 28, 1229-1250.
- Randall, E. T., & Bohnert, A. M. (2009). Organized activity involvement, depressive symptoms, and social adjustment in adolescents: Ethnicity and socioeconomic status as moderators. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(9), 1187-1198.
- Raymond, M.A., L. Carlson and C.D. Hopkins (2006), "Do Perceptions of Hiring Criteria Differ for Sales Managers and Sales representatives? Implications for Marketing Education," *Journal of Marketing Education*, 28, 43-55.
- Reeves, Douglas B. "The Extracurricular Advantage" *The Positive Classroom*. 66 (2008): 86-87. "School Report Card 2007-2008" Commonwealth of Pennsylvania. http://www.scasd.org/2497_60115141616/lib/2497_60115141616/08scchs.pdf.
- "Special Education Plan" Pennsylvania Department of Education. June 13 2007. <http://www.scasd.org/249710031813549/lib/249710031813549/Special_Education_Plan.pdf>.
- "Staatssecretaris Wil Einde Maken aan 'Zesjescultuur'" *Het Parool*, October 24, 2008 <<http://www.parool.nl/parool/nl/224/BINNENLAND/article/detail/38922/2008/10/24/Staatssecretaris-wil-einde-maken-aan-zesjescultuur.dhtml>>.
- Rose-Krasnor, L. (2009). Future directions in youth involvement research. *Social Development*, 18(2), 497- 509.
- Rose-Krasnor, L., Busseri, M. A., Willoughby, T., & Chalmers, H. (2006). Breadth and intensity of youth activity involvement as contexts for positive development. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 385-499.
- Rubin, R.S., Bommer, W.H., & Baldwin, T.T. (2002), "Using Extracurricular Activity as an Indicator of Interpersonal Skill: Prudent Evaluation or Recruiting Malpractice?" *Human Resource Management*, 41, 441-454.
- Rutten, E. A., Stams, G. J. J. M., Biesta, G. J. J., Schuengel, C., Dirks, E., & Hoeksma, J. B. (2007). The contribution of organized youth sport to antisocial and prosocial behavior in adolescent athletes. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(3), 255-264.
- Schreiber, J., & Chambers, E. (2002). After-school pursuits, ethnicity and achievement for 8th and 10th grade students. *The Journal of Educational Research*, 96(2), 90-98.
- Shannon, C.S. (2006), "Parents' Messages about the Role of Extracurricular and Unstructured Leisure Activities: Adolescents' Perceptions," *Journal of Leisure Research*, 38(93), 398-420.
- Shilts, L. (1991). The relationship of early adolescent substance use to extracurricular activities, peer influence, and personal attitudes. *Adolescence*, 26, 613-617.
- Simpkins, S. D., Eccles, J. S., & Becnel, J. N. (2008). The mediational role of adolescents' friends in relations between activity breadth and adjustment. *Developmental Psychology*, 44(4), 1081-1094.

- Sinha, S. K. (2010). The effects of extracurricular activities on the academic achievement of seventh and eighth graders (Doctoral Dissertation). Retrieved from *ProQuest Dissertations and Theses Database*. (UMI 3413065).
- Smith, E. (2008). Pitfalls and promises: The use of secondary data analysis in educational research. *British Journal of Educational Studies*, 56(3), 323-339.
- Stewart, E.B. (2008). School structural characteristics, Student effort, peer associations, and parental involvement: the influence of school-and individual- level factors on academic achievement. *Education and Urban Society*, 40(2), 179-204.
- Strachan, L., Cote, J., & Deakin, J. (2009). Specializers versus samplers in youth sport: Comparing experiences and outcomes. *The Sport Psychologist*, 23(1), 77-92.
- Teachman, J.D. (2008). The living arrangements of children and their education well-being. *Journal of Family Issues*. 29 (6), 734-761.
- Tinto, V. (1993). Leaving College: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition, Second Edition. *Chicago: The University of Chicago Press*.
- Van Etten, S., Pressley, M., McInerney, D., and Darmanegara, A. (2008). College Seniors' - Theory of Their Academic Motivation. *Journal of Educational Psychology*. 100.
- Videon, T. M. (2002). Who plays and who benefits: Gender, interscholastic athletics, and academic outcomes. *Sociological Perspectives*, 45, 415-444.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2000). Expectancy – value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*. Special Issue: *Motivation and the Educational Process*, 25(1), 68-81.
- Zaff, J. F., Moore, K. A., Romano Papillo, A., & Williams, S. (2003). Implications of extracurricular activity participation during adolescence on positive outcomes. *Journal of Adolescent Research*, 18, 599–630.